

Nebo, Peklo a Očistec neexistujú v našom hmotnom svete

Evžen Kindler

28. novembra 2019 ✝ Cirkev ✝ Nebo, očistec, peklo

pokračovanie I. časti

Miesto

Keď hovoríme o mieste niečoho, ide nám o čosi, čo vyjadrujeme odvodeným slovom, totiž „umiestnenie niekde“: „niečo je v (na) nejakom mieste chápeme v zmysle, že je to tam umiestnené. O tom, ako budeme existovať po smrti, uvažuje ľudstvo už od dôb, keď ešte mnohí nevedeli ani o svojom umiestnení pred smrťou, t. j. za dnešného života. Predstavy, domnienky a spôsoby vyjadrovania o tom, čo nás čaká po smrti, boli touto situáciou ovplyvnené a postupne sčasti pretrvávali, a to až do dnešnej doby. Preto je potrebné najprv zhrnúť to, ako prebiehalo poznanie tohto „umiestnenia“ vo svete živých od najstarších dôb.

Prvá zmyslová skúsenosť hovorila, že sme umiestnení blízko povrchu toho, čomu sa hovorilo Zem, a nad tým je vyšší „priestor“, ktorý je kdesi ohraničený oblohou, kde boli tušené nebeské sféry. Pod povrchom zeme sa ľudstvo ďaleko nedostalo, dobré skúsenosti s tým nemalo, a tak tam bolo intuitívne umiestňované to menej príjemné (podsvetie, šeol, peklo, ...). To príjemnejšie bolo – tiež intuitívne –, umiestňované buď do miest neznámych, resp. nedosiahnuteľných, na povrchu Zeme (a teda otvorených fantázii a idealizácii – napr. hora Olympos) alebo nad nebeské sféry, čo bol prípad kresťanského Neba. Očistcu sa v tejto fáze vyhneme, lebo v starších dobách nebolo učenie o ňom ešte dostatočne prepracované a vo všeobecnom vedomí.

Rovnako intuitívne bolo pociťované, že nad oblohou aj hlbšie pod povrchom zeme by snáď mali byť niektoré vzťahy podobné ako v priestore medzi zemou a oblohou, ale pre nedostatok skúseností sa touto otázkou odborne (s použitím rozumu) zaoberalo iba niekoľko filozofov, aj keď s prekvapivými výsledkami: na bráne Platónovej Akadémie (názov školy, ktorú Platón založil) bol vraj nápis *Ageometretos medeis eisito*, čo by sme mohli preložiť ako „nikto nezgeometrený nech nevchádza (pre dnešok humorne znejúce slovo „nezgeometrený“ znamená čosi ako nepoznamenaný znalosťami geometrie), a práce žiaka tejto Akadémie Eukleida (321 – cca 260 pred Kristom) boli v Anglicku používané ako stredoškolské učebnice geometrie ešte v 19. storočí. Išlo však o viac-menej abstraktnú analýzu priestoru, podoprenú rozumom (zjednodušene je možné povedať, že išlo o logiku a nie o fyziku, o záležitosti čistého rozumu a nie sveta, v ktorom žijeme). Rovnako názory, že je zem guľatá (od Aristotela po mnoho filozofov tretieho storočia, medzi ktorými vynikol Eratosthenes zmeraním jej veľkosti alebo, že sa točí v priestore okolo Slnka – Aristarchos zo Samu, 3. stor. p. n. l.), sa pred 16. storočím názorov na umiestnenia Neba a Pekla nedotkli.

Jeden a pol tisícročia, počas ktorého sa intuitívne umiestňovalo kresťanské Nebo a Peklo v súhlase s veľmi nedokonalými predstavami o umiestnení hmotných vecí, je doba tak dlhá, že jej spôsob myslenia a predstáv vôbec nezanikol s novými predpokladmi o priestore. Vnášal do podvedomia celú ďalšiu polovicu tisícročia

a viera sa ešte aj dnes. Príliš sa tejto doby nedotkli ani debaty vedené niekedy na život a na smrť, ktoré sa v 16. a 17. storočí odohrávali v súvislosti s problematikou heliocentrickej sústavy, ktorá získavala viac a viac uznania. Ako doplnok a čiastočne aj dôsledok nových astronomických poznatkov sa vtedy rozširovala predstava nekonečného priestoru a času, v ktorých by mal existovať celý hmotný svet. Že nejde iba o záležitosť geometrickej abstrakcie, ale o záležitosť fyzikálnu (a teda aj fyzickú), navodil Johannes Kepler, ale hlavne Isaac Newton (1643 – 1728), avšak náhle začalo filozofom vŕtať hlavou, čo to vtedy ten „newtonovský“ nekonečný priestor a čas skutočne fyzicky je, či ako vlastne existujú. A nemohli nájsť odpoveď. Immanuel Kant (1724 – 1804), ktorý nerezignoval ani na otázku vzniku slnečnej sústavy a vypracoval na ňu prvú odpoveď – teóriu, ktorá rešpektovala v tej dobe známe fyzikálne predpoklady -, však na otázku bytia, priestoru a času rezignoval a prehlásil, že ony vôbec neexistujú, že to sú len spôsoby nazerania na realitu, ktorú si každý z nás súkromne vytvára vo svojej vlastnej myslí. Oprava – mimochodom prekvapujúca a nečakaná -, tohto názoru prišla až v roku 1915 v súvislosti s obecnou teóriou relativity, v ktorej Albert Einstein systematicky rozvinul dôsledky, ktoré pre pohyb a gravitáciu vyplývajú z niektorých experimentálne potvrdených javov odporujúcich „newtonovskému“ priestoru a času:

Fyzicky existujúci priestor a čas sú spolu zviazané na časopriestor a to až prekvapivo tesne.

Geometrické vlastnosti časopriestoru existujú nezávisle na našom nazeraní a sú určené hmotou a energiou v ňom existujúcimi.

Sú odlišné od vlastností, ktoré formuloval Newton.

Pre prostredné ľudské fyzické existencie je však možné nebrať odlišnosť, do úvahy a „kantovsky nazerať“ na hmotný svet s rešpektovaním vlastností, na ktorých staval Newton (tak to je možné tolerovať v umení, ekonomike, komunikácii, ľudskej spoločnosti, takmer vždy aj vo výrobe a technike a v mnohých oboroch týkajúcich sa prírody).

V prírodovedeckom pohľade na svet nemá zmysel hovoriť o strede sveta, nie je to ani Zem, ani Slnko, ani čokoľvek iné.

Fyzický priestor ani čas nemôžu existovať, ak v nich nie je hmota, alebo energia – v takom prípade by išlo iba o obyčajnú myšlienkovú konštrukciu (avšak vieme, že vo svete je hmota všade – keď nie v klasickej forme látky, tak ako silové pole)

Úvahy, či súčasne s naším svetom fyzicky existuje niečo iné (ďalší svet), nemajú zmysel, lebo príslovka „súčasne“ je v spore s poznatkom, že ak by existovalo viac svetov, potom by každý z nich niesol svoje časy, ktoré sú voči časom iného sveta neporovnateľné. Z týchto dôvodov stráca zmysel úvaha, či „pred“ vznikom nášho života existoval iný svet.

Dodajme, že námietku, že časom príde nová teória, proti ktorej sa obecná teória relativity prejaví ako nedokonalá rovnako ako dôsledky popísané v predošlých siedmych bodoch, je možné doplniť očakávaním,

že nová teória bude ešte sofistikovanejšia a vyššie zmienené prekvapujúce dôsledky nielen nevráti k starým „newtonovským“ predstavám, ale ich, naopak, ešte viac „zamotá“. Takže nebojme sa oprieť naše úvahy o oných sedem uvedených bodov.

Z prvého a šiesteho bodu vyplýva, že Nebo, Peklo a Očistec nemôžu existovať ako časti priestoru nášho hmotného sveta, o. i. preto, že v nich nie je čas.

Ako sme už naznačili, v bežnom živote tu na zemi si pomáhame predstavami, ktoré predpokladal o priestore a čase Newton (Eukleides, Aristarchos, ...). Pokiaľ ich však niekto rozširuje na Nebo, Očistec a Peklo, potom prepadá Kantovmu „spôsobu nazerania“ rovnako nešťastne ako tí, ktorí sa v 20. storočí na základe svojho nazerania snažili Einsteinove závery vyvrátiť. Ak teda chceme svoje uvažovanie oslobodiť od toho, čomu sme vyššie dali prívlastok intuitívne, musíme sa pre Nebo, Peklo a Očistec vzdať toho Kantovho spôsobu nazerania na ne. Je však možné niečo o tom, či (prípadne ako) sú posledné veci človeka prepojené k pojmom ako miesto, umiestnenie alebo priestor, usúdiť na inom ako intuitívnom základe?

Keď sa v staroveku Eukleides zaoberal priestorom ako objektom ľudského intelektu, sotva tušil, že viac ako dvetisíc rokov po ňom začnú ľudia robiť niečo podobného, avšak iba vo vzťahu k vlastnému intelektu: zatiaľ čo sa Eukleides nechal predsa len inšpirovať vlastnosťami priestoru vo svojom okolí, oni naopak hľadali priestory – často s veľkým nadšením –, ktorých vlastnosti práve v našom prostredí necítíme a ktoré by predsa len boli možné, napr. v „iných svetoch“: ako asi také priestory vyzerajú, ako by sa nám v nich žilo? Tak vznikli teórie rôznych druhov priestorov – zakrivených, mnohorozmerných, príliš riedkych alebo, naopak, príliš hustých, roztrhaných na nesúvisiace časti a ďalšie iné. Ako najnázornejší príklad uveďme priestory, v ktorých nemusí mať zmysel merať vzdialenosti medzi ich miestami, ale zostáva tam ako zmysluplný vzťah „blízko“, spĺňajúci rozumnú podmienku (tzv. obecnú trojuholníkovú nerovnosť), tzn., že keď je miesto A blízko miesta B a miesto B blízko miesta C, tak potom aj miesto C je blízko miesta A.

Všetky také „priestory“ boli chápané ako objekty ľudského intelektu, a pokiaľ sa mali k niečomu hodiť, tak iba ako modely iných, rovnako abstraktných objektov (výnimkou sa ukázala byť aplikácia niektorých poznatkov v Einsteinovej obecnej teórii relativity). Avšak vzniká otázka: nemohol by niektorý z takýchto abstraktných priestorov niečo naznačiť k otázke, či je Nebo, Očistec a Peklo miesto, prípadne aké má vlastnosti?

III. časť: <http://christianitas.sk/stav-a-miesto-po-smrti-iii/>

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/stav-a-miesto-po-smrti-ii/>